

I Vallentuna erbjuds barn med grav språkstörning en speciell språkträning, TINS

Barnen får språkträning varje dag, på flera olika sätt och i många olika situationer. Detta sker under hela dagen, i en liten grupp. Förutom den positiva språkliga utvecklingen har TINS även effekt på den sociala förmågan och självkänslan.

Jag som har skrivit den här texten heter Lena Mattsson. Jag arbetar som logoped på Vallentuna språkförskola. Där arbetar jag med att språkträna barn med grav språkstörning.

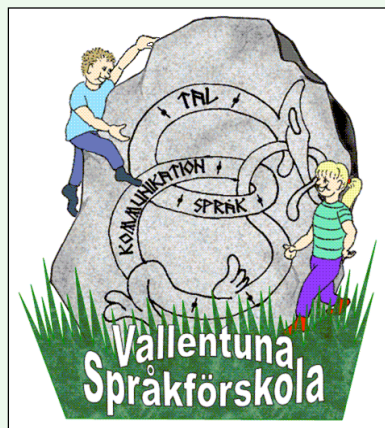
I en studie har jag försökt att beskriva hur vi arbetar. Jag har även skrivit en rapport om resultaten som jag har kommit fram till.

Det finns tre dokument om TINS (en lätt läst skrift, en rapport och en omfattande teori- och metoddel).

Alla dokumenten finns tillgängliga under:

www.vallentuna.se

- ↳ Barnomsorg och utbildning
 - ↳ Stöd i förskolan
 - ↳ Läs- och skrivmöjligheter
 - ↳ TINS

Vallentuna språkförskola

1995 startade Vallentuna en språkförskola för barn med grav språkstörning. Barnen skulle inte behöva åka till andra kommuner för att få daglig språkträning. De skulle få hjälp i sin egen kommun.

Språkförskolan erbjuder barnen intensiv språkträning under hela dagen. Enskild träning sker flera gånger i veckan.

Barnen får vara tillsammans med kompisar som ger dem tid och som förstår vad de säger.

Läroplan.

Förskolans uppdrag är att uppmuntra varje barns språkutveckling. Barn som behöver stöd skall få detta utefter sina egna behov och förutsättningar. Lärandet måste utgå från en stor kunskap om språkstörning och dess konsekvenser.

Riktlinjer

Det finns en lag som förbjuder diskriminering på grund av bland annat funktionsnedsättning. Barnen ska bli behandlade med jämlikhet och delaktighet.

De som har grav språkstörning har alltid speciella behov som måste tillgodoses, oavsett om det är normalt eller inte.

Talesättet "en del behöver mer för att få lika mycket" borde vara ledande.

Principen att barnets bästa ska komma i främsta rummet gäller alla åtgärder som rör barn. Barnet ska till exempel inte behöva vänta på att utredningen ska komma igång.

Skolverket slår fast att det finns stora brister i hur man ger stöd till de barn som har störst behov.

Delaktighet

Barn med grav språkstörningar har svårt att uttrycka sig i sociala miljöer. De kan ha svårt att prata spontant med andra barn.

"En förskola för alla" innebär att anpassa hela förskolans verksamhet efter att alla barn är olika, inte som grupp utan som individer.

Barnet måste få känna sig delaktigt, att bara få vara med räcker inte.

Forskare har visat att barn med språkstörning pratar mer med jämnåriga som har liknande svårigheter, än med andra barn.

De har också sett att när barn med språkstörning pratar med vuxna fungerar samtalet bättre.

Samverkan

Barn med grav språkstörning är ofta svårbedömda.

Det krävs stor erfarenhet av logoped, pedagog och psykolog för att se alla barnets svårigheter och styrkor.

Föräldrarnas kunskap om barnet är en stor del i arbetet och samarbetet med föräldrarna är oerhört viktigt.

TINS

Språkförskolan arbetar efter en egen utarbetad metod som heter TINS.

TINS är en förkortning av Tidig Intensiv Naturlig Språkbehandling för förskolebarn med grav språkstörning.

TINS har vuxit fram ur det dagliga samarbetet mellan logoped och specialutbildade förskollärare.

I TINS arbetar vi med teman under hela dagen i vardagliga aktiviteter.

Däremellan har logopeden olika typer av behandlingar. Barnet måste tycka att det är roligt att lära och den sociala situationen är viktig.

Logopeden och förskollärarna blir trygga vuxna som förstår vad barnet säger. Arbetssättet anpassas hela tiden till barnets dagsform och till barngruppen.

Jag som logoped deltar i vissa aktiviteter med barnen. Jag har då möjlighet att träna och lyssna på barnets språk vid andra tillfällen, än bara vid enskild träning.

Hjälpmedel

Vi använder oss av tecken och bilder som hjälp vid kommunikation. Det aktiverar andra delar i hjärnan än talet, både för den som ger och för den som tar emot ett budskap.

För att ett hjälpmedel ska bli till stöd måste de som arbetar med barnet ha särskild kunskap. Många barn använder stödet under en kortare tid, andra behåller det längre.

Barn med språkstörning förstår inte alltid de situationer som de har varit med om. Därför är det viktigt att på andra sätt visa vad som händer.

Sociala berättelser och manus är olika hjälpmedel för att förbättra kommunikationen och förståelsen.

Sociala berättelser bygger på situationer som barnet själv har varit med om. Och som har varit svårt att hantera och förstå.

Vi kan använda fotografier eller ritade bilder för att hjälpa till att beskriva situationen för barnet.

En social berättelse gör att barnet lättare kan hålla kvar en inre bild i minnet, för att sedan kunna använda den i handling.

Om barnet glömmet handlingen i en lek, så kan det finnas ett manus på väggen som stöd.

Struktur i tid och rum

Tydliggörande pedagogik är både en metod och ett lärande.

Barn med grav språkstörning lär sig och fungerar bättre med hjälp av synliga ledtrådar.

Det är bra att tydliggöra miljön så att den blir begriplig och meningsfull för barn med nedsatt språkförståelse.

Det som syns skapar en större trygghet och har visat sig minska dåliga beteenden.

Leken

I leken får barnet en ökad självkänsla och blir bättre på att umgås med andra. Barnet måste kommunicera så att kamraterna förstår vad han eller hon menar.

I leken utvecklas barnet, lär sig samarbeta och att turas om. De lär sig också att lyssna på sina kompisar och att fantisera.

Forskare har sett att barn pratar mer under låtsaslekar än i pysselstunder. För barn med språkstörning betyder det mycket att vara delaktig i en gemenskap.

Att ingå i en gemensam lek eller aktivitet betyder att man har vänner.

Vuxnas betydelse i leken

Studier visar att förskolebarn skyddar sin pågående lek, genom att vissa kamrater inte får vara med.

Många bråk uppstår på grund av missförstånd kring lekar.

Barnen har olika erfarenheter och missuppfattningar uppstår. Detta kan den vuxne reda ut. Och när den vuxne deltar görs leksignalerna tydliga.

I förskolan skall en vuxen se till att miljön är trygg, och att samspelet mellan barnen fungerar. Det är också viktigt att den vuxne är aktiv, deltar i leken och fungerar som en bra förebild för barnet.

Flera studier visar att när förskolepersonal deltar i leken, utvecklas tankeförmågan hos barnet och lekandet ökar.

Språkutveckling

Det är lätt att förundras över hur mycket språk barn lär sig under en ganska kort tid, med tanke på hur krångligt det är att lära sig ett språk.

Barnet skall lära sig vad ord betyder, hur de böjs och hur man sätter ihop ord till meningar.

Det är mycket som krävs av barnet för att kunna använda språket på rätt sätt och för att förstå vad andra säger.

Diagnos

Det är viktigt med tidiga åtgärder, eftersom barn med grav språkstörning riskerar att få inlärningssvårigheter.

När ett barn inte har kommit igång med sin språkliga utveckling bör barnhälsovården ge föräldrarna råd, om vad de ska göra.

Förskoletiden är viktig och ”vänta och se” är inget alternativ när barnet är sen i sin språkutveckling.

Diagnosen skall fungera som en instruktion för hur omgivningen ska förhålla sig till barnets förutsättningar.

En diagnos bidrar till att en noggrann och ordentlig kartläggning görs. Den är också grunden för att en bedömning av barnets hela situation tydliggörs.

En diagnos kan också hjälpa föräldrarna att få kontakt med andra föräldrar. Andra föräldrar kan dela med sig av sina erfarenheter och ge goda råd.

Hjärnan

Barnets hjärna har oftast lätt att anpassa sig för språkinläring. Språkstörningen upptäcks när ett visst område i hjärnan är moget att börja användas.

Barn med grav språkstörning lär sig inte språket automatiskt. De behöver höra samma sak 15-20 gånger oftare än andra barn. Ibland ända upp till 500 gånger innan de kan använda ordet utan att tänka.

Bristande språkutveckling

Forskare har visat att barn som jollrar annorlunda eller inte jollrar alls som bebis, ofta får språkliga svårigheter.

Försenad språkutveckling

Språkutvecklingen följer det normala mönstret, men går långsammare än förväntat. Oftast räcker det med extra språkstimulering av varierande slag.

Avvikande språkutveckling

Språkutvecklingen följer inte det normala mönstret. Barnet kan ha svårigheter att uttrycka och förstå språk. Det är viktigt med tidig träning, tid och stöd.

Svårigheterna kan innebära att barnet kan få en funktionsnedsättning. Det innebär också att barnets språkliga utveckling inte är i nivå med barnets ålder.

Olika grader av språkstörning

Barn med:

- ✓ **lätt språkstörning** har oftast problem inom ett språkligt område som till exempel uttalet.
- ✓ **måttlig språkstörning** har ofta problem inom två språkliga områden.
- ✓ **grav språkstörning** kan ha problem inom flera områden.
- ✓ **mycket grav språkstörning** har ett mycket begränsat språk och svårigheter att förstå språk.

På språkförskolan går barn med grav till mycket grav språkstörning som inte beror på en allmän utvecklingsförsening.

Förekomst

Språkstörning är en av de vanligaste diagnoserna under förskoleåren. Cirka 15 av 100 barn har språkliga problem och ungefär 2 av 100 barn har en grav språkstörning. Fler pojkar än flickor har språkstörning.

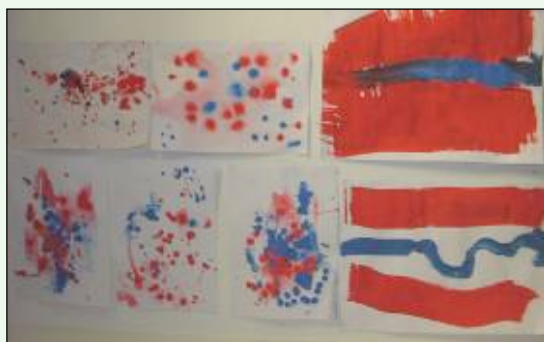
Det finns forskning som visar att språksvårigheter kan upptäckas redan vid 18 månaders ålder. I de flesta län gör man en 3-årskontroll.

Andra svårigheter

Det är vanligt att barn med grav språkstörning också har en omogen motorik.

De kan bland annat ha svårt för att rita och klippa. De kan även ha svårt med uppmärksamhet och att kunna koncentrera sig under längre stunder.

Värdegrund

De flesta språkforskare är överens om att språkinläring under förskoletiden, är mycket viktig.

Våra egna värderingar har stor betydelse för verksamhetens utveckling.

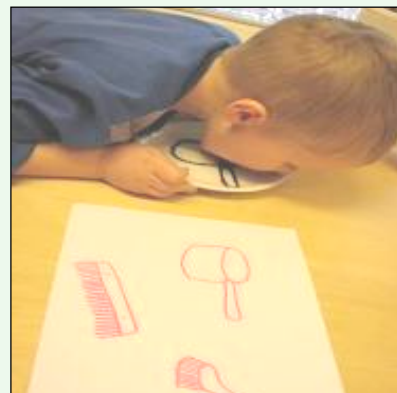
Tillsammans med vuxna får barnet stöd för att utveckla språket.

Metod

I min studie har jag följt åtta barn och jämfört deras resultat, före och efter träning och behandling med TINS.

Alla barn i studien har fått mycket språkträning, både enskilt och i grupp.

Några vanliga frågor

Är det en nackdel att det är övervägande pojkar i gruppen?

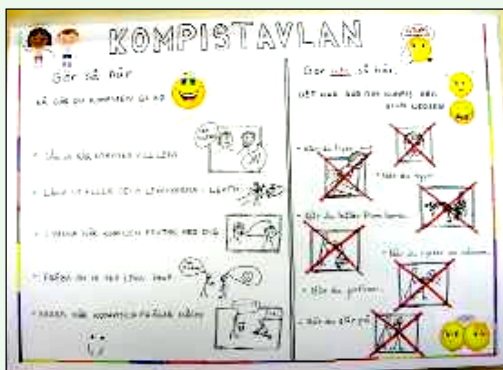
Nej, trots att det är övervägande pojkar på språkförskolan är vår erfarenhet att barnens språkutveckling inte blir sämre för att det finns fler pojkar i barngruppen.

Det som är viktigt är att det finns ett jämlikt synsätt kring könsrollerna i bemötande, val av saker och i lekar.

Är en liten grupp lika med ingen kompis?

Nej, på en språkförskola får barnen fler kompisar.

De får tillfälle att leka med andra barn som tecknar, talar lagom fort och orkar lyssna. Innan barnen började på språkförskolan hade de oftast svårt att få kompisar.

Blir barn jämförda med andra barn?

Ja, men inte lika mycket som de blir på vanliga avdelningar. Barn jämför sig också med varandra. Barnet med språkstörning är den som tydligast avviker och inte kan det som alla andra kan, nämligen "prata".

På den vanliga förskolan hör ibland föräldrarna till barnet med språkstörning att andra föräldrar undrar över deras barn. På språkförskolan är alla föräldrar i samma situation. De kan också ge varandra råd och stöd.

Påverkas språkutvecklingen negativt av att det saknas barn med normal språkutveckling?

Nej, inte enligt vår erfarenhet. Vallentuna språkförskola ligger på en vanlig förskola och möjligheten att leka med andra barn finns. Trots detta väljer barn med grav språkstörning att vara med "sina" kompisar som tecknar och talar i enklare meningar.

Vår erfarenhet är att barn med grav språkstörning inte får prata så mycket som de skulle behöva i en vanlig grupp.

Barn som har normal språkutveckling pratar fort och mycket. Barnet med grav språkstörning orkar inte lyssna och hinner inte alltid förstå eller svara. Däremot har de lättare att lyssna på sina kompisar på språkförskolan.

Det har visat sig att barn med grav språkstörning får färre tillfällen till språk och lek i en vanlig barngrupp, än på en språkförskola.

Kan barnet få för mycket träning?

Nej, barn älskar att leka, allt lärande och all behandling sker genom leken. Vår erfarenhet är att barnet behöver få intensiv träning under en längre tid, för att träningen ska kunna påverka barnets språkutveckling.

En av de stora fördelarna med språkförskola är att all träning kan anpassas till barnet och barnets dagsform.

Kan hjärnan bli överstimulerad?

Nej, det finns en god balans mellan aktivitet, intryck och vila. Vi vet att stress kan avleda uppmärksamheten och därmed minska möjligheten att lära.

De barn som börjar hos oss har varit utsatta för mycket stress. Genom vårt arbetssätt minskar stressen och därmed ökar möjligheten till inläring.

Resultat

Av resultaten i studien kunde vi se att samtliga åtta barn hade ökat sin språkliga utveckling inom flera områden. Flera av barnen hamnade också nära de resultat som är normalt för åldern.

Det visade sig också att sex av barnen fortfarande låg i riskzon för att utveckla läs- och skrivsvårigheter. Detta är viktig information till mottagande lärare.

TINS förefaller vara en effektiv metod för barn med grav språkstörning.

Resultaten visar att logopeden och de specialutbildade förskollärarna har en viktig roll för språkutvecklingen.

TINS visar även god effekt på barnets sociala förmåga och ger barnet en ökad självkänsla.

Sammanfattande diskussion

Vår erfarenhet säger oss att språkförskola är en mycket viktig åtgärd, för barn med grav språkstörning.

Tidig och intensiv behandling är bra för språkutvecklingen och senare för läsförståelsen. Samtidigt vet vi att språkstörningen kvarstår i någon form för många barn.

Språkförskola är utvecklande för barn med grav språkstörning. Det krävs också utbildning och kunskap för att kunna anpassa lärandet till barn med språkstörning.

Detta sker också genom samverkan, utbildning och delaktighet av föräldrar.

Den glädje som barnet visar över sin nya förskola är en stor belöning för föräldrarna. De valde rätt.

En rättvis och jämlik behandling och omsorg, bygger på att de som har en grav språkstörning behöver mer stöd än andra för att få lika mycket.

Skolverket skrev efter sin inspektion att Vallentuna kommun har mycket goda förutsättningar att stödja barn med särskilda behov.

När barnen slutar på språkförskolan går de ut med ”hög huvud” och en ”ryggsäck full” med gott självförtroende.

De har fått en hög självkänsla och en ökad språklig- och social förmåga. Det är värt mycket för oss alla och troligen också samhällsekonomiskt.

Hänvisning: Referenserna finner ni i TINS, Rapport 1.